

samantekt um átaksverkefni á vegum velferðarsviðs Reykjavíkurborgar

Átaksverkefni á vegum velferðarsviðs hafa verið starfrækt frá árinu 2001 og hafa Grettistak og Kvennasmiðja verið rekin samfellt síðan. Karlasmiðja var sett á laggirnar nokkru seinna og hefur verið starfrækt með hléum.

Markhópur átaksverkefnanna eru notendur með langavarandi félagslega erfiðleika, sem hafa verið utan vinnumarkaða í lengri tíma og/eða eru með brotna eða litla skólagöngu. Nokkur áherslumunur er á verkefnum.

Í upphafi var um að ræða samstarfsverkefni milli Tryggingastofnunar ríkisins (TR) og velferðarsviðs, þar sem fulltrúar TR áttu fulltrúa í stýrihópum og komu þannig að inntöku og innihaldi starfsins. Eftir að lögum um endurhæfingu og lífeyri var breytt fór TR úr stýrihópum þátttakendur í átaksverkefnunum fá eftir sem áður endurhæfingarlífeyri frá TR. að uppfylltum skilyrðum þar að lútandi.

Verkefnin sem um ræðir eru Grettistak, Karlasmiðja og Kvennasmiðja

- Markmið:
 - auka lífsgæði fólks og aðstoð við að komast í virkni, út á vinnumarkaðinn eða í nám
- Markhópur:
 - einstaklingar sem hefur verið lengi utan vinnumarkaða með litla eða brotna skóla- og/eða atvinnusögu, eru á aldrinum 18 – 55 ára, hefur fengið fjárhagsaðstoð til framfærslu í lengri tíma og glímt við félagslega erfiðleika
- Endurhæfingartímabilið:
 - er 18 mánuðir fyrir utan undirbúningstímabil sem stendur yfir í 6 -8 vikur. Auk þess er Grettistak með eftirfylgdarþrógram Unnið er bæði í hópum og einstaklingsmiðað
 - þátttakendur fá greiddan endurhæfingarlífeyri frá TR meðan á endurhæfingu stendur
 - náð samstarf starfsmanna í úrræðunum er við ráðgjafa á þjónustumiðstöðvum sem einnig eru tilvísunaraðilar og fylgja eftirþátttakendum

Grettistak:

- er ætlað þeim sem hafa glímt við fíknivanda en hafa lokið meðferð, eru eldri en 18 ára og hafa vilja og löngun til að lifa án vímuefna

Karlasmiðja:

- er ætlað körlum á aldrinum 25 – 55 ára, sem hafa þörf og löngun til að bæta lífsgæði sín með þátttöku í námi, hópastarfi , einstaklingsvinnu og starfskynningum

Kvennasmiðja:

- er ætluð mæðrum með börn á framfæri á aldrinum 25 – 45 sem hafa vilja og þörf fyrir að takast á við að breyta aðstæðum sínum og bæta félagslega stöðu sína

Átaksverkefnin eru byggð upp á svipaðan hátt, þ.e. stýrihópur skipaður fulltrúum allra þjónustumiðstöðva og starfsmönnum verkefnanna auk fulltrúa frá skrifstofu ráðgjafabjónustu. Nokkur áherslumunur er milli verkefna þar sem Grettistak er með áherslu á bata og virkni eftir meðferð vegna langvarandi áfengis- og vímuefnavanda. Áherslur Kvennasmiðju er mæður sem eru með börn á framfæri. Karlasmiðja er fyrir karlmenn sem hafa verið lengi utan vinnumarkaðar og eru með litla eða brotna skólagöngu.

Í öllum verkefnum er undirbúningshópur/námskeið sem þátttakendur þurfa að hafa tekið þátt í áður en til eiginlegrar endurhæfingar kemur. Á undirbúningstíma er hægt er að meta betur áhuga og getu til þátttöku í endurhæfingarverkefninu, sem öllu jöfnu er 18 mánuðir og notendur með endurhæfingarlífeyri frá TR meðan á þátttöku stendur. ASEBA matslistar skulu lagðir fyrir notendur sem hluta af inntökuferlinu og við mat á árangri.

Átaksverkefnin eru rekin með fjármagni velferðarsviðs af bundnum lið, með aðkomu og samningum við aðra aðila sem eru með fræðslu og beina aðkomu að verkefninu. Allir þátttakendur eru í viðtölum hjá ráðgjafa á þjónustumiðstöðvum, auk þess sem sumir þurfa sérfræðiviðtöl við aðra fagaðila s.s. sálfræðinga. Gerð er krafa um mætingufyrir hádegi alla virka daga og gert ráð fyrir að þátttakendur skuldbindi til að mæta með eðlilegum frávikum.

Stýrihópur heldur utan um hvert verkefni í heild hvað varðar t.d. hvaða þætti skal leggja áherslu á hverju sinni, fer yfir mætingar og virkni ofl. sem tengist verkefninu. Stýrihópur tekur ákvörðun um inntöku og ef vísa þarf notenda frá af einhverjum ástæðum. Átaksverkefnin eru öll metin reglulega af teymi árangurs og gæðamats á velferðasviði, auk þess sem nokkur háskólaverkefni hafa verið unnin, sem hægt verið að styðjast við m.t.t. þróunar ofl.

Grettistak

Nú eru starfandi 3 hópar í Grettistaki en hópur 28 er í undirbúningstímabili, tekið er inn í Grettistak tvisvar á ári.

Grettistak	Hófu þátttöku	Fjöldi sem byrjaði	Fjöldi sem lauk/útskrifast	Lokadagsetning
Hópur 24	01.04.2018	23	15	Lauk 30.11.2019
Hópur 25	15.09.2018	30	23	Ljúka vorið 2020
Hópur 26	18.03.2019	40	24	Ljúka 2020/2021

Hópur 27	16.09.2019	35	26	Ljúka vorið 2021
Samtals		128	88	

Í Grettistaki eru 2,5 stöðugildi, og fjórir starfsmenn, þar af hópstjóri í 100% starfi, náms- og starfsráðgjafi í 70 % starfi og tveir ráðgjafar í 40% hvor. Allir starfsmenn vinna með hópa og sinna stuðning við þátttakendur, en námskeið og fræðsla er auk þess keypt sem hluti af endurhæfingu, bæði kennarar sem koma en einnig fara hópar til SÁÁ, í Hring sjá, líkamsrækt ofl.

Brautin er áfangheimili fyrir karlmenn er tengt Grettistaki á þann hátt að þeir sem þar búa eru allir í Grettistaki sem er forsenda fyrir búsetu þar. Þar er pláss fyrir 11 manns. Stuðningur við þann hóp og tengsl milli Brautarinnar og Grettistaks er töluverð og mikilvægur hlekkur í endurhæfingunni. Starfsmaður á Brautinni, kemur auk fastra starfsmanna inn í hópastarf hjá Grettistaki og fleiri tilfallandi verkefni eftir nánara samkomulagi.

Karlasmiðja

Í Karlasmiðju er tekið inn nýjan hóp á 12 – 18 mánaða fresti, fækkun hefur verið á tilvísunum í þetta úrræði undanfarin ár.

Karlasmiðja	Hófu þátttöku	Þátttaka í verkefninu	Fjöldi sem lauk	Lokadagsetning
Hópur 9	01.10.2016	9	6	26.06.2018
Hópur 10	04.01.2018	9	8	21.06.2019
Hópur 11	01.09.2019	9	*	
Samtals				

*8 þátttakendur í apríl 2020

Hópstjóri í 30% starfi er með utnumhald og hópstjórn, auk þess sem náðið samstarf er við Námsflokka Reykjavíkur um kennslu og náms- og starfsráðgjöf fyrir hópinn. Fleiri námskeið og fræðsla s.s. fjármálanámskeið, sjálfstyrkingarnámskeið, líkamsrækt o.fl. er hluti af úrræðinu, lögð er áhersla á mæta þörfum og getu hósins hverju sinni.

Kvennasmiðja

Þróunin í Kvennasmiðju hefur einnig verið í þá átt að fækkun hefur orðið á tilvísunum í úrræðið, áður var tekið inn í nýjan hóp tvisvar á ári. Tekið er inn í hópa Kvennasmiðju einu sinni á ári, því skarast tveir hópar árlega

Kvennasmiðja	Hófu þátttöku	Fjöldi sem byrjaði	Fjöldi sem lýkur/lauk	Lokadagsetning
Hópur 20	02.01.2017	13	10	30.06.2018
Hópur 21	01.01.2018	15	9	30.06.2019
Hópur 22	01.01.2019	14	7 *1	30.06.2020
Hópur 23	01.01.2020	9	9 *2	30.06.2021

* 1 virkir þátttakendur í apríl 2020

* 2 virkir þátttakendur í apríl 2020

Hópstjóri í 10% starfshlutfalli heldur utan um mætingar, skráningar oph., en náíð samstarf er við Námsflokka Reykjavíkur og Hússtjórnarskólann í Reykjavík. Einnig er boðið er upp á PMTO foreldafærninámskeið, auk þess sem starfræktur er sérstakur sumarskóli/námskeið. Stýrihópurinn skiptir með sér verkum hvað varðar einstaka þætti starfseminnar

Í september 2016 var hópi starfsmanna falið að endurskoða fyrirkomulag átaksverkefna og hér verður leitast við taka saman helstu niðurstöður þess hóps.

Átaksverkefnin eru að mörgu leyti áþekk, en áherslumunur er þó milli verkefna m.t.t. þess markhóps sem um ræðir.

Hópurinn kynnti sér sambærilega starfsemi annars staðar; s.s Starfsendurhæfingu Hafnarfjarðar sem rekin er fyrir sambærilegan markhóp. Þar er starfsemin öll á einum stað, boðið er upp á fjölpætt verkefni, fræðslu, námskeið ofl. fyrir hádegi, auk þess sem unnið er með hvern og einn einstaklingsmiðað. Þar er einnig keypt þjónusta sérfræðinga eftir þörfum hópsins. Tekið er inn í hópá þrisvar á ári og fer fólk á þau námskeið eða í þá vinnu sem hverjum og einum hentar.

Einnig fékk hópurinn kynningu á Bataskólanum sem var að fara af stað um þessar mundir og ræddi mögulegt samstarf um einstaka þætti endurhæfingarinnar.

Hópurinn fékk kynningu á Janus – endurhæfingu sem eingöngu tekur við tilvísunum frá VIRK, en þar er fólk í endurhæfingu sem hefur átt við heilsubrest að stríða.

Hópurinn fékk kynningu á starfsemi í Noregi, þar er lögð mikil áhersla á utnumhald og eftirfylgni með einstaklingum til lengri tíma (Stavne) www.trondheim.kommune.no/stavne

Notendarhópurinn sem um ræðir hefur mismunandi þjónustufarir, en allir eiga sögu um félagslega erfiða stöðu, litla og oft brotna skólagöngu að baki, hafa verið utan vinnumarkaðar til lengri tíma og eiga oft stopula vinnusögu og eiga oft ekki rétt til bóta hjá Vinnusmálastofnun eða hafa fullnýtt hann.

Þó átaksverkefnin hafi þróast gegnum árin í anda þeirra þjóðfélagsbreytinga sem átt hafa sér stað hefur umgjörðin verið svipuð, þ.e. 18 mánaða endurhæfing að jafnaði og skipting eftir kynjum hvað varðar Karla- og Kvennasmiðju en Grettistakið með blandaðan hóp m.t.t. kynjaskiptingar. Allir hópar fá undirbúningsnámskeið, þó með mismunandi hætti. Það hefur sýnt sig að sá tími er mikilvægur hvað varðar heldni í hópnum í framhaldinu, auk þess sem þar fer fram ákveðin sía þar sem kemur í ljós á þeim tíma að viðkomandi þarf annar konar þjónustu. Undirbúningsstíminn er ólíkur eftir verkefnum, hvað varða innihald og tímalengd.

Undanfarið ár hafa ýmis úrræði staðið notendum til boða sem ekki var áður, sum komu í kjölfar efnahagshrunsins 2008, önnur hafa verið lengur en verið endurskoðuð. Samstarf við Vinnusmálastofnun hefur breyst gegnum tíðina og Virk – starfsendurhæfing er komin til sögunnar. Dregið hefur úr fjölda tilvísanna frá ráðgjöfum í átaksverkefni, nema í Grettistak sem hefur orðið í mörgum tilfellum hluti af þeirri áfengis/vímuefnaðferð sem viðkomandi er að ljúka hjá SÁÁ og víðar. Fjöldi tilvísanna í Grettistak hefur verið mikill undanfarið, viðhorf bæði samstarfsaðila og notenda til úrræðisins er jákvætt og Grettistakið hefur náð að skipa sér ákveðinn sess.

Endurskoðun allra átaksverkefna

Í fyrrgreindum hóp um endurskoðun átaksverkefna 2016 komu ýmsar hugmyndir fram sem vert er að taka mið af. Til að hægt sé að hefja heildarendurskoðun þarf að skoða alla þætti m.t.t. markhópsins, árangurs, fjölda, starfsmannahalds, innihalds, tímalengdar ofl.

Það er mikilvægt að skilgreina hópinn og gera þarfagreiningu þar að lútandi, m.a. í ljósi þess að tilvísunum hefur fækkað í sum úrræði og aukning í önnur.

Almennt hefur úrræðum fjölgað sem notendum stendur til boða, breytingar hafa orðið í þjóðfélaginu. Innan velferðarsviðs hafa verið sett á laggirnar önnur úrræði sem mæta að hluta til þeim hóp sem átaksverkefnin ná til. Vandí þess hóps sem hefur tekið þátt í átaksverkefnum á vegum velferðarsviðs er oft samsettur og flókinn og þarf því þjónustan vera einstaklingsbundin, sveigjanleg og heildstæð.

Önnur úrræði sem nú eru rekin á vegum velferðarsviðs sem geta nýst sama sama markhópi er Bataskólinn og IPS og Tinna.

Bataskólinn:

Nám í Bataskólanum er ætlað fólki, 18 ára og eldri, með geðrænar áskoranir, aðstandendum þeirra og starfsfólki á heilbrigðis- og velferðarsviði. Bataskólinn býður upp á úrval af skemmtilegum og fjölbreytilegum námskeiðum, samin af og flutt af fólki með fjölbreytilegan bakgrunn sem á það þó sameiginlegt að hafa brennandi áhuga á námsefninu. Engin próf eru í skólanum og einu kröfurnar sem gerðar eru til nemenda er jákvætt viðhorf og virðing fyrir starfsfólki og samnemendum.

IPS (Individual Placement and Support)

Starfsendurhæfing fyrir fólk sem hefur ekki verið lengi á vinnumarkaðnum af ýmsum ástæðum og þarf stuðning til að komast þangað. Velferðarsvið er að innleiða þessa aðferð fyrir þá sem hafa verið með fjárhagsaðstoð til framfærslu og þeirra sem hafa tekið þátt í átaksverkefnum. Markmiðið er að fólki bjóðist störf og fái til þess stuðning og eftirfylgd frá atvinnuráðgjafa og vinnuveitanda.

Tinna:

Verkefni Tinnu er að veita einstæðum foreldrum sem eru með langvarandi félagslegan vanda og börnum þeirra heildstæða þjónustu. Meginmarkmið með Tinnu verkefninu er að bjóða upp á fjölbætta þverfaglega þjónustu ólíkra aðila innan velferðar-, heilbrigðis-, og menntakerfis auk virkni og atvinnumiðlunar með áherslu á að rjúfa félagslegan arf fátæktar.

Mikilvægt er að velferðarsvið geti veitt hópnum sem ekki fær þjónustu annars staðar, þjónustu við hæfi og hún sé sniðin að þörfum og getu hvers og eins. Skoða þarf hvort hagræðing og betri nýting fengist með breyttu fyrirkomulagi og samstarfi.

Í hópnum um endurskoðun átaksverkefna 2016 kom fram sú hugmynd að sameina verkefnin frekar og hafa meiri skörun en áður hafði verið með það að leiðarljósi að ná fram betri samnýtingu, aukinum gæðum og mögulegri hagræðingu.

Átaks- og virknistöð

- Eitt hús/ miðstöð „hjarta“ fyrir öll átaksverkefnin auk Bataskólans, IPS og Tinnu.
- Einn stýrihópur með yfirsýn yfir öll úrræðin og þróun þeirra en auk þess yrðu starfandi fag- og bakhópar
- Aukinn fjöldi stöðugilda sem gætu leitt hópa, veitt fræðslu, unnið með einstaklinga m.a. sálfræðingur í fullt starf, iðjuþjálfar ofl.
- Undirbúningur verði fyrir þátttöku í verkefnum verði einstaklingsbundinn eftir þörfum/verkefnum með mismunandi áherslum s.s. Batanámskeið SÁÁ fyrir þá sem hafa glímt við fíknivanda

- Fjölbreytt fræðsla verði í boði, sameiginleg og brotin upp eftir þörfum einstaklinga/hópa
- Fjölbreytt virkni verði í úrræðunum sjálfum, með þátttöku í öðrum úrræðum, IPS, sjálfboðaliðavinna ofl.
- Hópastarf fyrir smærri hópa eftir þörfum og styttri námskeið
- Sérhæfð námskeið, vinna og samningar við aðra

Bjargir sem þegar eru til staðar og hægt er að nýta með markvissum hætti eru m.a.:

- PMTO – námskeið og meðferðarvinna
- Hússtjórnarskólinn í Reykjavík
- Líkamsrækt
- Fjármálanámskeið
- Kvíðanámskeið
- Námflokkar Reykjavíkur – ýmis námskeið
- Fjölsmiðjan
- Hringsjá
- Verkefni innan þjónustumiðstöðva s.s. Heilsuorkan og Karlakraftur
- Þjónustu- og samstarfssamningar við aðra aðila
- Aðrar bjargir .

Áætlaður kostnaður vegna átaks- og endurhæfingarverkefna 2020 er eftirfarandi:

Áætlað fjármagn á F1720 (átaksverkefnin) til ráðstöfunar er 104.868.865 kr., þar af er áætlað fyrir Fjölsmiðjuna ca. 55.000.000 kr.*

*Samningur er í gildi um aðkomu Reykjavíkurborgar að rekstri Fjölsmiðjunnar, sem er sambærilegur milli ára.

Því er til ráðstöfunar í átaks- og endurhæfingarverkefnin ca. 50.000.000 kr. auk launakostnaðar sem áætlað er í verkefnin 22,8 m.kr. sem skiptist með eftirfarandi hætti:

Verkefni	Stöðugildi	Kostnaður
Grettistak	2,5 %	20.000.000
Karlasmiðja	0,30%	2.100.000
Kvennasmiðja	0,10%	700.000

Önnur verkefni sem tengjast að mörgu leyti sama markhóp og þeim sem fá þjónustu í átaksverkefnunum er Tinna, Bataskólinn og IPS - starfsendurhæfingarverkefni. Með því að skoða þessi verkefni öll í samhengi má mögulega skoða betri nýtingu úrræða og mögulega hagræðingu.

Gróflega áætlað til ráðstöfunar 2020 *

*að frádregnu áætluðu fjármagni til Fjölsmiðjunnar

Grettistak, Karla- og Kvennasmiðja (aðkeypt vinna og rekstur)	50.000.000
Launakostnaður 2,9 stg. (átaksverkefni)	22.800.000
Tinna (laun og rekstur 3,5 stg)	25.000.000
Bataskólinn (laun og rekstur 1 stg.)	15.000.000
IPS starfsendurhæfing 1,5 stg. (laun)	13.000.000
Samtals	125.800.000

Samantekt og tillögur

Lagt er til að farið verði í heildarendurskoðun á fyrirkomulagi átaksverkefna. Fyrir liggja ýmis gögn, bæði notendakannanir, úttektir, háskólaverkefni ofl. sem mikilvægt er að rýna auk þess sem nauðsynlegt er að gera þarfagreiningu miðað við stöðuna eins og hún er í dag. Þeir starfsmenn sem til þekkja innan velferðarsviðs eru mikilvægur hlekkur í upplýsingagjöf, og geta miðlað af reynslu sinni ofl. Margir starfsmenn eru tengdir inn í einstök úrræði og mikilvægt er að nýta reynslu þeirra sem og ráðgjafa en jafnframt að skoða nýjar leiðir.

Lagt er til að ráðinn verði utankomandi aðili sem getur rýnt gögn sem fyrir liggja, skoðað og metið reynslu undanfarinna ára, átt samtöl við starfsmenn sem hafa komið að þessum verkefnum og lagt fram hugmyndir að nýjungum ásamt tillögu að samnýtingu úrræða með það fyrir augum að bæta gæði þjónustunnar. .

Í framhaldi af greiningu og tillögugerð verði gerðar breytingar í samræmi við þá endurskoðun. Á grundvelli greininga verði aukið fjármagn sett í verkefnin sé þess þörf, til að hægt sé að gera þau öflugri og ná til þess hóps sem helst er í þörf fyrir aukinnar þátttöku og virkni. Átaksverkefnin hafa verið á bundnum lið, mikilvægt að skoða það sérstaklega, kosti og galla. Þegar átaksverkefnin voru sett á laggirnar var hugmyndafræðin að það fjármagn sem annars færi til greiðslu framfærslu yrði sett í verkefni til uppbyggingar og endurhæfingar en notendur fengju endurhæfingarlífeyri hjá TR meðan.

F.h. starfshópsins apríl 2020

Stefanía Sörheller, verkefnastjóri